

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ПЛАН-ПРОСПЕКТ ДИСЕРТАЦІЇ

Тема: **"Наукове обґрунтування системи захисту нагідок лікарських від
хвороб"**

Спеціальність: 202 Захист і карантин рослин

Аспірантки: Миронової Юлії Олександрівни

Київ 2019 р.

Актуальність. Нагідки лікарські – стратегічно важлива культура в галузі сучасного лікарського рослинництва (Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 р.). Проте, за останнє десятиріччя майже втрачено стабільну базу з вирощування цієї культури, а отже сучасний рівень виробництва сировини не задовольняє наявних потреб держави.

Нагідки лікарські (*Calendula officinalis* L.) – одна з великотоннажних культур. Їхню сировину (суцвіття, корінь, зелену масу) використовують у хіміко-фармацевтичній, харчовій, парфюмерно-косметичній промисловості, ландшафтному дизайні та у ветеринарній практиці. В європейських країнах серед лікарських культур за посівними площами нагідки посідають друге місце, поступаючись лише ромашці лікарській. Вони широко культивуються також у Росії, Китаї, Єгипті, Австралії, США. В Україні нагідки лікарські вирощують на площі близько 300 га.

Які тільки властивості не приписувалися нагідкам, і вони виправдовували надії хворих і немічних. Найцінніше в рослині – квіти, що володіють великою кількістю цілющих властивостей. Тому саме з цієї частини нагідок робили настої і настойки, мазі і креми. Вони були підручним засобом при будь якій хворобі. Квіти рослини заварювали як чай і пили при гіпертонії, серцевих захворюваннях, що супроводжуються підвищеним серцебиттям, задишкою і набряками. А спиртову настійку вживали при гастриті, виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, колітах і ентероколітах. Готували з нагідок і відвар суцвіть – його застосовували при захворюваннях печінки, для попередження викиднів у вагітних, при маткових кровотечах, жіночих захворюваннях, лихоманці, застуді, їм промивали рани, використовували при діатезі і дитячих екземах. Сік з квіток і листя рослини вважався ефективним засобом при стенокардії, гіпертонічній хворобі, атеросклерозі, неврозах і клімаксі. Соком нагідок лікували гастрит, виразкову хворобу шлунка і дванадцятипалої кишки, коліти та ентероколіти, а зовнішньо – нежить, запалення прямої кишки, ерозії шийки матки, білі, трихомонадний кольпіт. У народній медицині відзначають протизапальну, бактерицидну, седативну, антитоксичну, спазмолітичну, та сечогінну властивості нагідок лікарських. Нагідки широко застосовуються і в гомеопатії. Нагідки практично не мають побічних дій і протипоказань, а алергічні реакції вкрай рідкісні.

Там, де ростуть нагідки в ґрунті немає нематод. Нагідки охороняють від кліщів і кореневих гнилей овочеві культури і суницю. Присутності цієї рослини бояться і інші шкідники садів і городів – попелиці, малинові мухи, листогризучі комахи ягідних кущів.

Мета. Визначення видового складу, шкідливості, особливостей розвитку та поширення збудників хвороб нагідок лікарських; оцінка стійкості різних сортів нагідок лікарських до збудників хвороб; вивчення впливу біологічних препаратів на поширення та розвиток хвороб; створення ефективної системи захисту нагідок лікарських від хвороб.

Завдання:

- вивчити видовий склад мікобіоти насіння нагідок лікарських;
- вивчити видовий склад збудників хвороб нагідок лікарських під час вегетації;
- вивчити особливості розвитку та поширення збудників хвороб нагідок лікарських;
- встановити вплив збудників хвороб на кількість та якість сировини нагідок лікарських;
- вивчити вплив збудників хвороб на фітохімічний склад хворої і здорової рослини;
- вивчити вплив різних способів застосування біологічних препаратів на поширення і розвиток хвороб нагідок, визначити їх технічну ефективність;
- дослідити вплив біологічних препаратів на фармакологічні показники сировини;
- оцінити стійкість різних сортів нагідок до збудників хвороб.

Об'єктом дослідження є система захисту нагідок лікарських від хвороб.

Предметом дослідження є збудники хвороб, що паразитують на листі нагідок лікарських; стійкість сортів до хвороб; вплив біопрепаратів на хвороби листя та якісні показники продукції.

Методи досліджень. Візуальні (проведення фенологічних спостережень та визначення поширення і розвитку хвороб); польові (визначення урожайності, обліки, виміри); фітопатологічні (визначення видового складу хвороб); мікологічні (визначення біологічних властивостей збудників); статистичні (обробка первинних експериментальних даних).

Практичне значення одержаних результатів. Полягає в тому, що сформульовані положення, висновки, рекомендації можуть бути використані аграріями що вирощують нагідки лікарські в промислових масштабах з метою ефективного захисту посівів даної культури від хвороб.

Структура дисертації. Специфіка теми дослідження, сформульовані мета і завдання визначили структуру дисертації, яка складатиметься зі вступу, шести розділів, які поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Народногосподарське значення нагідок лікарських

1.2. Фітохімічний склад нагідок лікарських та їх фармакологічні властивості

1.3. Біологічні особливості розвитку нагідок лікарських

1.4. Основні агротехнічні фактори вирощування культури

1.5. Технологія вирощування нагідок лікарських

1.6. Характеристика основних хвороб нагідок лікарських

1.6.1 Систематичне положення збудників хвороб листя нагідок лікарських

1.6.2. Біологічні особливості збудників хвороб листя нагідок лікарських

1.6.3. Екологія збудників грибних хвороб листя нагідок лікарських

1.6.4. Історія вивчення збудників грибних хвороб листя нагідок лікарських

1.7. Шкідливі організми, що можуть пошкоджувати нагідки лікарські та заходи захисту від них

1.8. Використання біологічних препаратів на нагідках лікарських

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ, УМОВИ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Характеристика місця проведення досліджень

2.2. Аналіз погодних умов в роки досліджень

2.3. Методика досліджень

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ВИДОВИЙ СКЛАД ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗБУДНИКІВ ХВОРОБ НАГІДОК ЛІКАРСЬКИХ

3.1. Видовий склад збудників хвороб нагідок лікарських

3.2. Мікобіота листя нагідок лікарських

3.3. Мікобіота насіння нагідок лікарських

Висновки до розділу 3

РОЗДІЛ 4. ШКІДЛИВІСТЬ ОСНОВНИХ ХВОРОБ НАГІДОК ЛІКАРСЬКИХ

4.1. Вплив хвороб нагідок лікарських на морфометричні параметри росту рослин

4.2. Вплив хвороб нагідок лікарських на урожайність сировини

4.3. Вплив хвороб нагідок лікарських на фармакологічні властивості сировини

Висновки до розділу 4

РОЗДІЛ 5. ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ ВНЕСЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ НА НАГІДКИ ЛІКАРСЬКІ

5.1. Вплив різних способів внесення біологічних препаратів на морфометричні параметри росту нагідок лікарських

5.2. Вплив різних способів внесення біологічних препаратів на поширення

і розвиток хвороб нагідок лікарських

5.3. Вплив різних способів внесення біологічних препаратів на урожайність сировини нагідок лікарських

5.4. Вплив біологічних препаратів на посівні якості насіння нагідок лікарських

Висновки до розділу 5

РОЗДІЛ 6. ОЦІНКА СТІЙКОСТІ РІЗНИХ СОРТІВ НАГІДОК ЛІКАРСЬКИХ ДО ХВОРОБ

6.1. Стійкість сортів нагідок лікарських до борошнистої роси

6.2. Стійкість сортів нагідок лікарських до збудників плямистостей

Висновки до розділу 6

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ